

Gjør Det Selv

LETT

VANSKELIGHETSGRAD:

Du må ta i bruk mange av gjør det selv-erfaringene dine, men grunnkonstruksjonen på arkene bevarer, derfor er det absolutt overkommelig.

TIDSFORBRUK:

Sett av en ukes ferie – med hjelp fra en venn. Du har bruk for både hjelp og et stillas.

PRIS:

Cirka 12.000 kroner, herav ca 7000 kroner til vinduene.

Til tross for jevnlig pleie, var den gamle arken mer eller mindre i oppløsning.

Så flotte blir de to arkene med nye materialer – og du slipper å bekymre deg for vedlikehold i mange år fremover.

Evig liv *med plast og fiber*

Beslag i aluminium
Holder lenger – og beskytter bedre.

Vindu i plast
Holder lenger – og skal aldri males.

Sider i fibersement
Holder lenger – og passer seg selv.

Inndekninger uten bly
Holder lenger – og er miljøvennlig.

Med vinduer i plast, plater av fibersement, alu-beslag og inndekning uten bly, frisker vi opp arkene én gang for alle. Det betyr slutten for maling og vedlikehold, de nye arkene bare holder og holder.

Nye materialer som fibersement, komposittbord og vinduer av plast, er ofte en perfekt løsning når du renoverer et gammelt hus. De virker kanskje litt sjarmløse, i forhold til nyhøvlet kjerneved og fingernemme penselstrøk, men de kan gi en gevinst på mange måter.

Ikke minst på et utilgjengelig sted som en ark på taket, er det alt å vinne med de nye materialene. Du slipper å måtte henge høyt over bakken for å slippe og male. Du minimerer risikoen for å overse en skade, som kan føre til kostbare ødeleggelser, og du vil få en miljøriktig løsning, fordi de nye alternativene holder i mange år uten et snev av maling.

I dette tilfellet er operasjonen overkommelig, fordi selve konstruksjonen bevares. Og selv om vi bytter ut tre med plast, kvitter oss med bly-inndekningen og bygger opp med fibersement, bevarer vi stilen. Faktisk passer de nye vinduene med sprosser bedre til arken og taket.

Vinduer i plast – skal aldri males

De moderne vinduene av plast ligner til forveksling på trevinduer, isolerer like bra og de skal aldri males.

Et opplagt valg på vanskelig tilgjengelige steder som takarker, er i dag plastvinduer. Etter de første årenes barnesykdommer, kan rammer og karmen i plast med skjulte stålprofiler nesten ikke skilles fra trevinduer. De tidlige plastvinduene kuldebroer er fjernet. Du bør vaske og smøre vinduet, men du trenger aldri å male det. De gamle vinduene er derimot malt utallige ganger, og leveres til en gjenvinningsstasjon.

1 Vinduskarmen kappes i mindre biter. Vi har tatt ut den gamle vindusrammen, og nå skal vi fjerne karmen. For å skade minst mulig, kapper vi både de loddrette og de vannrette karmstykkeene.

2 Karmdelene frigjøres fra arken. Vi bryter dem løs med et brekkjern. Der de gamle spikerne og skruene ikke slipper, kutter vi med et metallblad på bajonettsagen.

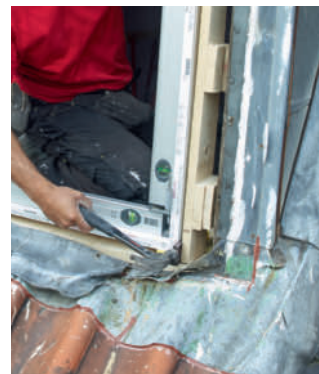
3 Så er det bare ut med den gamle karmen. Når alle karmstykkeene er fjernet, rengjøres vindushullet nøye. Vi fjerner alle gamle spiker og annet som stikker ut av det gamle treverket.

4 Den nye karmen settes i hullet. Før vi løfter den på plass, legger vi på klosser, slik at bunnkarmen vil ligge akkurat vannrett. Når karmen settes på plass, skal den ha støtte under de tre loddrette karmstykkeene.

5 Nå kiler vi fast karmen. Et gammelt vindushull er aldri helt rett, så i første omgang kiler vi det bare fast. Deretter kan vi finjustere sidestykkene, til de er loddrette og like langt fra hver sin side.

6 Sett i kiler fra begge sider. Når du kiler vinduet fast, skal det – hvis det er mulig – kiler inn fra både innsiden og utsiden. Det kalles å kile motsatt, og sikrer at vinduet ikke faller ut mens du arbeider.

7 Bor hull til karmskruene. Når du har klosset opp bak alle hengslene, forborer du med et 8 mm bor gjennom karm og klosser ved hvert hengsel. Multi-bor er ideelt til kombinasjonen av plast, stål og treverk.

8 Skru fast karmen med 110 mm karmskruer inn gjennom karm, oppklossing og inn i stolpen gjennom hvert hengsel. Sjekk at lodd og vater passer – og at du ikke får karmen til å bue når du skrur den fast.

Når du setter i rammen, styrer du det nederste hengselet på plass med fingrene, det øverste med øynene.

Inndekninger uten bly – på alle måter bedre

Moderne inndekninger av gummi og aluminium er mye bedre for miljøet og enklere å legge enn de gamle av bly.

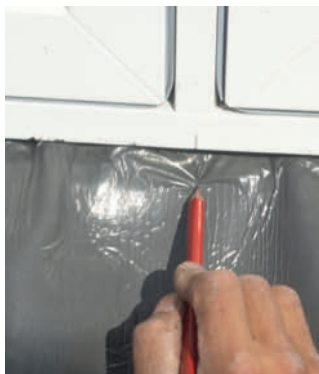
I dag er det ikke lov å bruke bly i inndekninger, hvis det da ikke er snakk om en fredet bygning som skal bevares autentisk. Blyet slites ned, og et slikt tungmetall ønsker vi ikke at skal spre seg til miljøet rundt oss. Heldigvis finnes det erstatninger som faktisk er bedre enn bly. De består av en duk av kunstgummi, armert med aluminiumsgitter med bitumenbunn. De er lettere å legge og forme enn bly, veier lite og kleber seg fast selv.

1 Den gamle inndekningen fjernes. Skjær den løs med en solid hobbykniv, og rens takstein og treverk rent for alger, mose og gammel skitt. Slip eller vask om nødvendig. Alt skal være tørt før du går videre.

2 Legg en bit av den nye inndekningen på plass under vinduet. I første omgang lar du baksidefolien sitte, så inndekningen ikke klistrer seg fast, men er til å jobbe med.

3 Tegn opp de nødvendige snittene, og skjær til. Med inndekningen på plass, kan du merke opp hvor den skal skjæres for å komme rundt oppklossinger o.l. Skjær med en platesaks eller en kraftig kniv.

4 Sjekk om snittene ligger helt riktig, mens folien fortsatt er på. Strekk eventuelt den fleksible duken litt. Den skal passe nøyaktig på den delen som klebes fast med en gang.

5 Sett inndekningen fast. Fjern øverste del av baksidefolien, og trykk fast kanten så langt under karmen som mulig, helst 5 cm. Når du tetter fugen senere, er det sikret effektivt mot regn og snøføyk.

6 Klem inndekningen ned i bølgene ved å massere den godt. Begynn på toppen av bølgene, og masser tålmodig biten på plass, til den sitter fast og blir liggende helt tett mot taksteinene.

7 Inndekningen i sidene skal rekke 10 cm opp på arken. Vi markerer dette med en strek. Når vi etterpå dekker sidene med fibersement, vil den overlape med minst 5 cm over inndekningen.

8 Inndekningen i sidene tilpasses, slik at den øverst går inn under både takstein, takbelegg og annet som fører vannet ned. Nederst skal den gå over inndekningen under. Folien inn mot arken fjernes.

9 Trykk inndekningen på plass på arksidene. Klem deretter formen inn i materialet ned mot taksteinene. Løft opp den løse halvdelen, fjern den siste folien, og lim fast inndekningen.

10 Tilpass sidestykkene i bunnen. Strek opp, og skjær til sidestykkene så underkanten flukter med det vannrette stykket. Trykk det tett mot underlaget, fjern folien, og kleb dem godt fast.

Fibersement – passer seg selv

De tynne platene av fibersement er raske å sette opp som kledning, og de holder i mange år uten annen pleie enn litt vask i ny og ne.

Gamle eternittplater ble brukt på både vegger og tak.

Fibersementplatene i dag er like robuste, men uten den helsefarlige asbesten. I dag brukes i stedet fiber av cellulose eller plast som forsterkning. Det passer godt å bruke platene på et sted som ikke skal vedlikeholdes så ofte, som på en ark. Platene fås i mange farger og skal ikke males. Du får også kjøpt dem med utseende som bordkledning, eller plater med større eller mindre mønster på overflaten.

1 Først byttes de gamle vindskiene med nye av trykkimpregnert tre. Vi tar dem forsiktig ned sammen med det øvrige treverket, slik at vi kan tegne opp de nye bordene med de gamle som mal.

2 Vindskiene maler vi. Etterpå vil de bli dekket av fibersement i fronten, og bli beskyttet ovenfra av et beslag av aluminium, men de smale endene blir synlige.

3 De nye vindskiene skrues på arken, så snart malingen er tørr. De er nødvendige, for fibersementen er bare til å dekke til med. Vindskiene skal skape en solid avslutning på taket.

4 Fibersementplatene til sidene skjæres til. Mål dem opp hver for seg. De skal rekke 5 cm over inndekningene. Det sliter hardt på sagtennene, så vi setter det mest slitte bladet på plass i dykksagen.

5 Ta med platen opp, og merk opp til skruer i hele kanten med et fast mellomrom på maks. 30 cm. Forbor skruer hull med et 5 mm universalbor.

6 Platen skrues fast med de innfargede skruene, som hører til platen fra Cembit. Du kan med fordel justere momentet på skrumaskinen, slik at platen blir sittende like hardt ved hver skruer.

7 Platene til fronten skjæres til og settes fast. Vi lar dem gå 10 mm over vinduskarmen, samt foran platen på siden av hjørnet.

8 Trekanten over vinduet og vindskiene dekkes av fibersement. Bitene skjæres til, slik at de går litt over underlaget og leder vannet videre. Tilhørende gummibånd gir ventilasjon bak platene.

Lar du skruene flukte rundt hjørnet, blir det penest når skruene synes så godt som her.

Takbelegg og beslag – dermed er det tett

Et moderne selvklebende takbelegg er lett å legge, og med alu-beslag over vindskiene, er hele konstruksjonen mye bedre beskyttet.

De sprøytelakkerte aluminiumsprofilene over vindskiene er den store fornyelsen på taket av arken. De beskytter effektivt vindskiene rett under dem, samt det øvrige treverket, fordi beslaget leder regnet trygt ut på takbelegget. Den pulverlakkerte overflaten er veldig holdbar – den slipper du også å male for all fremtid. Takbelegg er klassisk, og varianten med selvklebende underside er enkel å legge. Som et ekstra lag oppå det gamle belegget, sikrer det deg i mange tiår fremover.

1 Det gamle belegget feies og renses for mose og alger. Det er i god stand, så vi lar det ligge, og dekker det med et nytt lag selvklebende belegg.

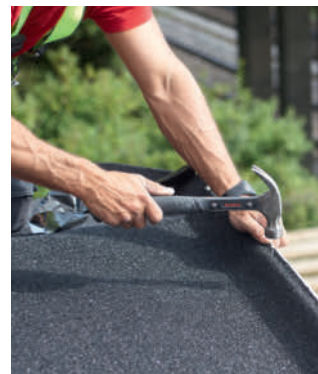
2 Skru fast trekantlister i overgangen mellom tak og vindskier. Sett skruene i vindskiene, så du ikke lager hull i belegget. Listene gjør at belegget ikke ødelegges når det brettes mot vindskiene.

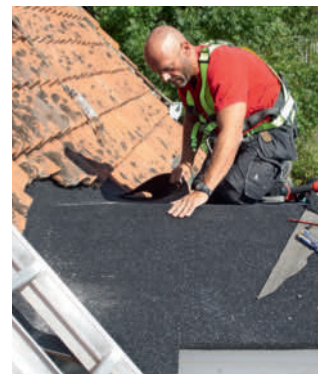
3 Skjær et passe stykke belegg av rullen, slik at det ligger fra takfot til takfot, over mønet. Det er enklest å gjøre det på bakken. Legg det opp, og lag et snitt i toppen, så du kan forme det over mønet.

4 Brett kanten på belegget bakover, og fjern folien. Deretter kan du trykke hele kanten på plass på trekantlistene og opp på kanten av vindskiene.

5 Spikre fast kanten til belegget i vindskien med galvaniserte pappspiker. Vi setter spiker hver 10 cm, slik at alt sitter godt fast. Spikre også fast den motsatte kanten. Spikerne dekkes etterpå av neste lengde.

6 Neste lengde legges inn under taksteinene. Det eksisterende belegget er i god stand, så vi nøyer oss med å føre belegget noen få centimeter oppunder steinene. Kleb fast, og spikre som før.

7 Skjær til beslagene, slik at de øverst møtes i et loddrett snitt som passer med linjene fra vindskien. Vi bruker svarte pulverlakkerte beslag.

8 Beslagene settes fast. Trykk først ut litt taklim eller et sterkt monteringslim på vindskien, og press beslaget ned i massen. Spikre kapselen ned i vindskien for hver 30 cm. Bruk pappspiker av aluminium.

Det nye takbelegget og beslagene er like flott som resten av arken. Nå klarer den seg uten hjelp i mange år.